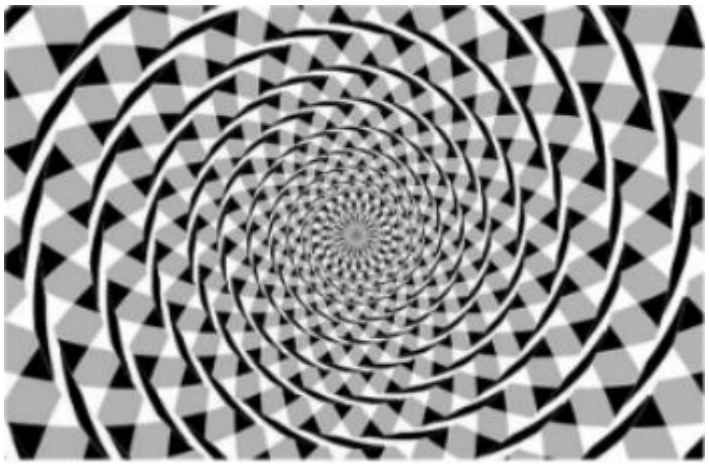
ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Γράφει ο **Γιώργος Καλημερίδης**

Η συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛΛ έχει ήδη ψηφίσει με διαδικασίες εξπρές το τρίτο Μνημόνιο ως απόρροια της συμφωνίας στις 12 Ιούλη. Το τρίτο Μνημόνιο, σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από και τα δύο προηγούμενα, δεν αποτελεί απλά ένα σύνολο μεμονωμένων αντιλαϊκών μέτρων λιτότητας, αλλά ένα συνολικό και ολοκληρωμένο πρόγραμμα νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης του ελληνικού καπιταλισμού. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα ολοκληρωτικής ανάπλασης του ελληνικού καπιταλισμού που αγγίζει κάθε διάσταση της κοινωνικής ζωής: από τη μορφή των εργασιακών σχέσεων και τον τρόπο λειτουργίας του αστικού κράτους και των κοινωνικών του υπηρεσιών μέχρι τη φαινομενικά αθώα πώληση του γάλακτος και του ψωμιού. Δεν υπάρχει επομένως διάσταση της κοινωνικής ζωής που να μη μετασχηματίζεται από το νέο μνημονιακό πρόγραμμα.

Όσοι προσπαθούν, από τη μεριά της κυβέρνησης, να κατακερματίσουν το πρόγραμμα και να μονώσουν τις επιμέρους πλευρές του ανάμεσα στη “δύσκολη” δημοσιονομική διάσταση και στην “ελπιδοφόρα” αναπτυξιακή, απλά αποκρύπτουν τον ενιαίο και ολοκληρωτικό χαρακτήρα του και κυρίως την πολύ συγκεκριμένη πολιτική στόχευσή του: την προσπάθεια, δηλαδή, υπέρβασης της κρίσης από τη μεριά των δυνάμεων του κεφαλαίου μέσα από το τσάκισμα των εργατικών δικαιωμάτων και κατακτήσεων. Οι διάφορες πλευρές του Μνημονίου απλά αλληλοτροφοδοτούνται, υπηρετώντας πιστά την καπιταλιστική επίθεση στον κόσμο της εργασίας και τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα.

Απέναντι σε αυτή την πραγματικότητα και με ανοικτές τις πολιτικές εξελίξεις εν όψει εκλογών και ευρύτερης ανασυγκρότησης του πολιτικού συστήματος είναι αναγκαίο για τον κόσμο του κινήματος να αποτιμήσει, όσο το δυνατόν πιο αναλυτικά, το πώς φθάσαμε στην τόσο γρήγορη μετάλλαξη του ΣΥΡΙΖΑ και της ηγετικής του ομάδας από ένα κόμμα

μεταρρυθμιστικό ασφαλώς, αλλά αριστερών κινηματικών αναφορών σε βασικό εκφραστή σήμερα των πιο επιθετικών καπιταλιστικών συμφερόντων και σε κύριο εγγυητή της μνημονιακής πολιτικής σταθερότητας. Θεωρώ, εξαρχής, ότι είναι λάθος η συζήτηση να περιοριστεί μόνο στη συγκυρία του δημοψηφίσματος και στην γρήγορη μετάβαση από το ηρωικό ΌΧΙ του ελληνικού λαού στην κατάπτυστη συμφωνία στις 12 Ιούλη. Ούτε είναι απολύτως σωστό να περιοριστεί η συζήτηση στην πορεία της διαπραγμάτευσης από τις 25 Γενάρη και μετά .

Η γνώμη μου είναι ότι ο τρόπος με τον οποίο πορεύθηκε πολιτικά ο ΣΥΡΙΖΑ από το 2012 και μετά, τουλάχιστον, σε μεγάλο βαθμό προδιέγραψε και το πρώτο εξάμηνο της διακυβέρνησής του και το τελικό αποτέλεσμα της λεγόμενης διαπραγμάτευσης με το ευρωπαϊκό ιμπεριαλιστικό κέντρο. Αυτή η αναγκαιότητα του αναστοχασμού των τριών τελευταίων χρόνων προκύπτει όχι από τη διάθεση μιας εκ των υστέρων πολιτικής δικαίωσης των δυνάμεων της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, αλλά από τις πολιτικές ανάγκες της νέας περιόδου. Αποτελεί και σωστά κοινός τόπος σε όλες τις δυνάμεις του κινήματος και σε εκείνη την Αριστερά που δεν έχει παραδοθεί στη θατσερική πεποίθηση ότι δεν υπάρχει εναλλακτική λύση ότι το κύριο καθήκον της νέας περιόδου είναι να εκφραστεί και να βαθαίνει πολιτικά το ωστικό ριζοσπαστικό κύμα που δημιούργησε το δημοψήφισμα στις 5 Ιούλη.

Ένας τέτοιος αναστοχασμός είναι αναγκαίος διότι υπάρχει ο σοβαρός κίνδυνος να επιδιώξουμε να εκφράσουμε και να συνεχίσουμε το ΌΧΙ του ελληνικού λαού, αναπαλαιώνοντας ή ανακυκλώνοντας ότι ακριβώς χρεοκόπησε τελικά στις 12 Ιούλη με την υπογραφή της συμφωνίας. Στις 12 Ιούλη δεν χρεοκόπησαν απλά οι πολιτικές αυταπάτες της ηγετικής ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά ένα σύνολο πολιτικών αντιλήψεων και πρακτικών που ηγεμόνευσαν σε όλο το “σύστημα ΣΥΡΙΖΑ” και συχνά και πολύ πιο πέρα από αυτόν, διαπερνώντας ευρύτερες δυνάμεις της ριζοσπαστικής Αριστεράς και του κινήματος.

Θα επικεντρωθώ σε δύο μόνο διαστάσεις που κατά τη γνώμη μου χρεοκόπησαν με τον πιο ηχηρό τρόπο με την υπογραφή της συμφωνίας στις 12 Ιούλη και τη ψήφιση τελικά του τρίτου Μνημονίου.

α. Ο ευρωπαϊσμός ως ιδεολογία και πολιτική αντίληψη

Με τον πιο εμφανή και δραματικό τρόπο αποδείχτηκε πως η διαπραγμάτευση πάνω στο έδαφος της ευρωζώνης και η προσδοκία φιλολαϊκών λύσεων χωρίς ρήξη με την Ε.Ε ήταν επικίνδυνες πολιτικές αυταπάτες που γρήγορα κατέρρευσαν. Ο ευρωπαϊσμός όμως τμημάτων της ριζοσπαστικής διανόησης που κυριαρχούν στο πολιτικό σκηνικό της

Αριστεράς ξεπερνά το ζήτημα απλά του νομίσματος ή της ενδεχόμενης αναγνώρισης του ταξικού χαρακτήρα της Ε.Ε.

Ο αριστερός ευρωπαϊσμός, εδώ και δύο δεκαετίες, βασίζεται στην πολύ ευρύτερη ιδεοληψία ότι η πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι μια διαδικασία ιστορικά μη αντιστρέψιμη, ανεξάρτητα από το ταξικό της περιεχόμενο και κατά συνέπεια κάθε διαδικασία ρήξης ενός κοινωνικού σχηματισμού με αυτήν δεν μπορεί παρά να οδηγεί στον εθνικό απομονωτισμό, την όξυνση των εθνικών αντιπαραθέσεων και την κυριαρχία ανορθολογικών πολιτικών ιδεολογιών. Η συμμετοχή στην Ε.Ε, υπό μια έννοια, συμβολίζει τη συμμετοχή μας σε ένα προοδευτικό ευρωπαϊκό πολιτιστικό και πολιτικό κεκτημένο που ξεκινάει από το Διαφωτισμό και τη Γαλλική Επανάσταση και φτάνει μέχρι τον Γκράμσι και τις καλύτερες στιγμές του ευρωπαϊκού εργατικού κινήματος. Ρήξη επομένως, στα πλαίσια αυτού του προβληματισμού, σημαίνει και ρήξη με αυτό το κεκτημένο.

Το συγκεκριμένο ρεύμα σκέψης, ενώ με μεγάλη ευκολία είναι πρόθυμο να αναγνωρίσει το "εθνικό" ως μια απλή διανοητική κατασκευή της κυρίαρχης τάξης αποδέχεται πλήρως την έννοια της "Ευρώπης", όχι πλέον ως ιδεολογική κατασκευή αλλά ως μια οικουμενική υπερβατική πραγματικότητα. Ο σωβινισμός της ευρωπαϊκής ιδεολογίας που έχει υιοθετηθεί έστω και με προσπάθειες ριζοσπαστικής νοηματοδότησής του από τη ελληνική αριστερή διανόηση καταλήγει τελικά στον ελιτισμό του κοσμοπολιτισμού και στη διευκόλυνση της ακροδεξιάς ρητορικής.

Αυτή η ιδεολογία κατέρρευσε οριστικά το φετινό Ιούλη. Από το 2010 και μετά αποδεικνύεται περίτρανα πως η συμμετοχή στην Ε.Ε οδηγεί στην επιβεβαίωση των χειρότερων πολιτικών φόβων όλων των ευρωπαϊστών, αριστερών και μη, με την κυριαρχία των ακροδεξιών πολιτικών ιδεολογιών σε όλη την Ευρώπη, την υιοθέτηση από την ίδια την Ε.Ε ακροδεξιών πολιτικών ιδεολογημάτων (θεωρία των δύο άκρων – εξίσωση συχνά ακόμη και της Γαλλικής Επανάστασης με τον ολοκληρωτισμό), την ενίσχυση των εθνικών ανταγωνισμών των κυρίαρχων ιμπεριαλιστικών χωρών και την προσπάθεια οικοδόμησης μιας γερμανικής Ευρώπης. Η Ε.Ε δεν θυμίζει τον κόσμο του Καντ, αλλά ένα καρλσμιτιανό καθεστώς εκτάκτου ανάγκης, μια σύγχρονη καπιταλιστική Βαστίλη που επιδιώκει να τσακίσει κάθε δημοκρατική διεκδίκηση και λαϊκό αίτημα.

Τα παραπάνω έχουν μια τρέχουσα πολιτική χρησιμότητα. Η πεποίθηση ότι η ρήξη με την Ε.Ε συνιστά πράξη απομονωτισμού και εθνικολαϊκισμού δεν χαρακτηρίζει μόνο την ηγετική ομάδα Τσίπρα-Δραγασάκη, αλλά και πολλές τάσεις της σημερινής αριστερής αντιπολίτευσής της. Αντίστοιχα, η αποδοχή της ευρωπαϊκής ενοποίησης ως δεδομένης και αναμφισβήτητης

με κάποια επιθυμητή ανεξαρτησία στη νομισματική πολιτική και με παρεμβάσεις νεοκεϋνσιανού τύπου περισσότερο ή λιγότερο ριζοσπαστικές, με στόχο γενικά την "ανάπτυξη" είναι κοινός τόπος όλου του συγκεκριμένου χώρου. Είναι ο συγκεκριμένος πολιτικός χώρος, με την ευρεία έννοια του όρου που προώθησε τον ευρωπαϊσμό ως πολιτική ιδεολογία στο εργατικό κίνημα τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Και εδώ είναι το κρίσιμο. Χωρίς να υποτιμούσε τη ρήξη με την ευρωζώνη είναι εξίσου σημαντικό να αναρωτηθούμε σε πιο βαθμό ο γενικός ευρωπαϊσμός του συγκεκριμένου πολιτικού χώρου νομιμοποίησε, διευκόλυνε και προδιέγραψε την τελική πορεία του αριστερού κυβερνητικού εγχειρήματος και τις πολιτικές επιλογές που κυριάρχησαν το τελευταίο εξάμηνο.

Αντίστοιχα, ο αναλυτικός διαχωρισμός συμμετοχή στην Ε.Ε/αποχώρηση από την ευρωζώνη κρύβει μεγάλες αυταπάτες και για το σχεδιασμό της ελληνικής άρχουσας τάξης αλλά και για τους πολιτικούς και οικονομικούς σχεδιασμούς του ευρωπαϊκού ιμπεριαλισμού. Η θέση ότι μέσα στην Ε.Ε του Δημοσιονομικού Συμφώνου, των στοχευμένων ευρωπαϊκών δράσεων και της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής μπορεί να υπάρξει παραγωγική ανασυγκρότηση δεν απέχει πολύ από την πεποίθηση μιας αμοιβαία επωφελούς συμφωνίας στο όνομα της κοινής ευρωπαϊκής μας πορείας.

Εν συντομία, στο ζήτημα της σχέσης με την Ε.Ε ήταν καθοριστικό στην πορεία του ΣΥΡΙΖΑ προς την εξουσία και στον τρόπο διαχείρισής της. Η προσπάθεια οικοδόμησης μιας αντι-νεοφιλελεύθερης νησίδας μέσα στην Ε.Ε , με ή χωρίς ευρώ, αποτέλεσε και αποτελεί τον κοινό πολιτικό τόπο όλων των τάσεων της κυβερνητικής Αριστεράς. Αυτή η θέση θεωρούμε ότι χρεοκόπησε οριστικά και δεν μπορεί να ανακυκλωθεί με νέους πολιτικούς όρους.

β. Ο κυβερνητισμός

Ο κυβερνητισμός είναι η δεύτερη διάσταση που ενοποίησε όλες τις τάσεις του ΣΥΡΙΖΑ στην πορεία προς την εξουσία από το 2012 και μετά. Με την έννοια του κυβερνητισμού εννοούμε την υποτίμηση των κοινωνικών αγώνων στο όνομα του εκλογικού σχεδιασμού και των κυβερνητικών λύσεων, τη διαμόρφωση "ιδιόμορφων" πολιτικών συμμαχιών με τμήματα του παλιού πολιτικού κατεστημένου με στόχο τη διεύρυνση της εκλογικής επιρροής, τη στρογγυλοποίηση του πολιτικού λόγου, προκειμένου να διασφαλιστεί ο αναγκαίος πολιτικός ρεαλισμός και κυρίως τη συνδιαλλαγή με τα ποικίλα αστικά κέντρα εξουσίας ως το αναγκαίο τίμημα για την πολιτική βιωσιμότητα της αριστερής διακυβέρνησης.

Η πολιτική πορεία από "το καμιά θυσία για το ευρώ" προς το μινιμαλιστικό πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης που νομιμοποιούσε ποικίλες όψεις του μνημονιακού κεκτημένου μέχρι την

τελική παράδοση στον κανιβαλισμό του Τρίτου Μνημονίου δεν ήταν απλά το αποτέλεσμα της ηγεμονίας της ομάδας Τσίπρα-Δραγασάκη, αλλά το αναγκαίο σύμπτωμα του κυβερνητισμού που διαπερνούσε όλες τις τάσεις του ΣΥΡΙΖΑ . Ο ίδιος ο αυτοπεριορισμός της αριστερής κριτικής στην πορεία προς το Γενάρη του 2015 στο εσωτερικό του ΣΥΡΙΖΑ είναι ενδεικτικός της απόλυτης ηγεμονίας του κυβερνητισμού. Είναι ο κυβερνητισμός που διευκόλυνε την κυριαρχία των δεξιών σοσιαλφιλελεύθερων πολιτικών τάσεων και όχι κάποια φανταστική εκτροπή από το δημοκρατικό κομματικό κεκτημένο. Μια πραγματικότητα που έχει επαναληφθεί και με τη διακυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ τη δεκαετία του 80, απλά σήμερα η μεγάλη ταχύτητα της πολιτικής ενσωμάτωσης στον αστισμό είναι ένδειξη του βαθμού αντιδραστικοποίησης του καπιταλισμού της εποχής μας.

Αλλά και μετά την ανάληψη των κυβερνητικών καθηκόντων και μολονότι η συμφωνία στις 20 Φλεβάρη αποτελούσε ισχυρή πολιτική ένδειξη για το πού θα οδηγηθεί η διαπραγμάτευση αυτό που πρυτάνευσε ως κυρίαρχη πολιτική λογική ήταν η υπεράσπιση της αριστερής κυβέρνησης και όχι η πάλη του εργατικού κινήματος. Όσοι /ες δρούμε στο μαζικό κίνημα αυτό που συναντούσαμε από το Γενάρη και μετά ήταν η λυσσαλέα προσπάθεια πολλών, οι οποίοι σήμερα διαφοροποιούνται από τα αριστερά, να περιορίσουν το κίνημα και τις διεκδικήσεις του στα όρια της υπάρχουσας κυβερνητικής διαχείρισης. Το “μη βιάζεστε ας περιμένουμε το αποτέλεσμα της διαπραγμάτευσης” και “μη θέτετε μαξιμαλιστικούς στόχους που θα επαναφέρουν το μαύρο μέτωπο” ήταν οι βασικές πολιτικές θέσεις του χώρου ΣΥΡΙΖΑ στο κοινωνικό πεδίο.

Η λογική της ανάθεσης, η επικέντρωση στο κοινοβουλευτικό επίπεδο και στα ατελείωτα Eurogroup, η μείωση των προσδοκιών και των στόχων πάλης και η αποφυγή να ανοίξει στο λαό οποιαδήποτε δύσκολη συζήτηση διαμόρφωναν ένα πεδίο ευρύτερων πολιτικών συγκλίσεων. Ακόμη και σήμερα το μεγαλύτερο μέρος της κριτικής περιορίζεται στενά στους κυβερνητικούς χειρισμούς και όχι στην παντελή απουσία συγκεκριμένης πολιτικής γραμμής στο μαζικό κίνημα.

Υπάρχει όμως και μια άλλη πολύ πιο σημαντική διάσταση του κυβερνητισμού ως πολιτικής θέσης και αντίληψης. Ο κυβερνητισμός είχε ως άμεση συνέπεια την κυριαρχία μιας αντίληψης για την “ανάπτυξη”, η οποία ορίζεται ως μια ουδέτερη κοινωνική διαδικασία οικονομικής μεγέθυνσης και δημιουργίας απασχόλησης, από την οποία θα κερδίσει όλη η κοινωνία. Το δίπολο ανάπτυξη / ύφεση διαπερνά τον επίσημο λόγο της κυρίαρχης Αριστεράς και επιβάλλει την πεποίθηση ότι η Αριστερά παλεύει γενικά για την “ανάπτυξη” σε αντιπαράθεση με την υφεσιακή πολιτική του κουαρτέτου. Με αυτό τον τρόπο, η αντιπαράθεση μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας μεταμφιέζεται σε αντιπαράθεση της χώρας

γενικά με τον ξένο παράγοντα, με συνέπεια την ανάγκη διαμόρφωσης ενός εθνικού σχεδίου απεμπλοκής από τα Μνημόνια. Αυτή η στρατηγική στόχευση ενοποίησε όλο το συγκεκριμένο πολιτικό χώρο, ανεξάρτητα από τις διαφοροποιήσεις στο πεδίο της τακτικής.

Η διάσταση αυτή αποτυπώνεται και στις πιο ριζοσπαστικές τάσεις του ΣΥΡΙΖΑ. Πολύ συχνά η ρήξη με την ευρωζώνη δεν γίνεται αντιληπτή από την οπτική της εργατικής χειραφέτησης, της αντιιμπεριαλιστικής πάλης και της σοσιαλιστικής οικοδόμησης, αλλά από την οπτική των αναπτυξιακών προοπτικών που θα προκύψουν από την ανάκτηση του εθνικού νομίσματος. Συνεπώς η ρήξη γίνεται αντιληπτή όχι ως ένα πολιτικό πρόγραμμα της εργαζόμενης πλειοψηφίας, με σαφή αντικαπιταλιστικό προσανατολισμό, αλλά ως ένα διαταξικό σχέδιο οικονομικής ανάκαμψης που καθιστά, τελικά, αδιαφανή τον ίδιο τον καπιταλισμό.

Ο τρόπος με τον οποίο κινήθηκε η αστική τάξη την εβδομάδα του δημοψηφίσματος αποδεικνύει περίτρανα πως οποιοδήποτε διαδικασία ρήξης με το ευρωπαϊκό κεκτημένο από την μεριά των εργαζομένων θα αντιμετωπιστεί με το πιο λυσσαλέο και επιθετικό τρόπο. Υπό αυτή την έννοια δεν έχει νόημα να μιλάμε για σχέδιο α ή β της χώρας, αλλά για την αναγκαία εργατική-λαϊκή απάντηση στην καπιταλιστική επίθεση.

Συμπερασματικά

Με βάση τα παραπάνω μια -δυο σκέψεις . Είναι πραγματικά εντυπωσιακή, μετά τις 12 Ιούλη, η απουσία οποιασδήποτε αυτοκριτικής για ένα μεγάλο μέρος του πολιτικού δυναμικού που συμμετείχε στο ΣΥΡΙΖΑ. Εννοώ, πιο συγκεκριμένα, την έλλειψη μιας ουσιαστικής συζήτησης για την πορεία του συγκεκριμένου εγχειρήματος και τις πολιτικές του αντιφάσεις που οδήγησαν τελικά και στη σημερινή κατάρρευσή του ως κόμμα τουλάχιστον της ριζοσπαστικής Αριστεράς, καθώς έχει μέλλον ακόμη ως φορέας της πολιτικής των Μνημονίων. Τη στιγμή που γίνονται εκ νέου σχέδια για τη συγκρότηση νέων παναριστερών πολιτικών μετώπων, καλό και διδακτικό θα ήταν να αποτιμηθεί σε βάθος η κατάρρευση μιας συγκεκριμένης εκδοχής ενότητας της Αριστεράς.

Οφείλουμε να θυμηθούμε ότι ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν προϊόν μιας πλατιάς ενότητας της Αριστεράς από την αριστερή σοσιαλδημοκρατία μέχρι τις οργανώσεις της επαναστατικής Αριστεράς, μαοϊκών ή τροτσκιστικών αναφορών και του κόσμου των κοινωνικών κινημάτων. Ο αντισεκταρισμός του, η ικανότητα της μαζικής απεύθυνσης, η σύγκλιση πάνω στο μίνιμουμ αναγκαίο πρόγραμμα και η αξιοποίηση των καλύτερων ιστορικών παραδόσεων της Αριστεράς (ΕΑΜ-ΕΔΑ) αποτελούσαν τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα σε σχέση με τον

υποτιθέμενο αριστερισμό της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και τον ιδιότυπο σεκταρισμό του ΚΚΕ. Η λογική της απλής άθροισης οργανώσεων και πολιτικών δυνάμεων και η επικέντρωση στο κοινοβουλευτικό πεδίο, υπό την ηγεμονία του ευρωπαϊσμού- κυβερνητισμού αποδείχτηκαν τελικά ότι δεν επαρκούσαν. Μετά τη βίαιη ωρίμανση όλων μας το τελευταίο 6μηνο καλό είναι να αποφύγουμε γνωστές αλλά σε μεγάλο βαθμό αποτυχημένες πολιτικές πρακτικές.

Η ανάγκη να βρει, με μαζικούς όρους, αριστερή ριζοσπαστική έκφραση το 61% του ελληνικού λαού που τόλμησε να αμφισβητήσει την τρομοκρατία του κεφαλαίου απαιτεί μια διαφορετική πορεία από αυτήν που διαμόρφωσε το ΣΥΡΙΖΑ, διαφορετικά η σημερινή τραγωδία μπορεί να μετατραπεί σε φάρσα. Απαιτεί μια Αριστερά με σαφή θέση για την Ε.Ε, με κινηματικό -εργατικό χαρακτήρα πέρα από τα όρια του κυβερνητισμού και με μια ξεκάθαρη θέση για τη ρήξη και την αποδέσμευση με την Ε.Ε και το ευρώ από την οπτική του αντικαπιταλιστικού προγράμματος, της αντικαπιταλιστικής πάλης, της εργατικής εξουσίας και της σοσιαλιστικής οικοδόμησης. Σε αυτό το πλαίσιο η μετωπική συμπόρευση όλου του αγωνιστικού δυναμικού του κόσμου της Αριστεράς, των ριζοσπαστικών πολιτικών ρευμάτων, και των ανένταχτων αγωνιστών των κινημάτων μπορεί να φέρει την πραγματική ελπίδα.